

Annaleena Malmi ja Heikki Mikkola

Käsityön jaksosuunnitelma

Puut

JOHDANTO

Tämä jaksosuunnitelma on suunniteltu toisen luokan syksyn alkuun, ensimmäiselle 10 viikolle. Jakson teemana on "Puut" ja tarkoituksena on tutustua siihen, mistä puu tulee, mitä ja miten puusta valmistetaan tavaroita, ja millaisia erilaisia puita Suomessa on. Jakson tuloksena syntyy kaksi tuotetta: puusta valmistettu pannunalunen ja kankaasta valmistettu patalappu. Teemaopetuksen tarkoitus on liittää esineiden valmistus laajempiin kokonaisuuksiin - tämä tarjoaa opettajalle erilaisia opetusmenetelmiä, joilla tukea oppilaan kasvua pelkän tuotevalmistuksen sisällön opetteluun sijasta (Huovila, Hintsa, Säilä 2010, 25). Oppilaskin hyötyy teemaopetuksesta, koska tuntien aiheet tulevat silloin lähemmäksi oppilaan omaa kokemuspäiriä, eikä opetus mene liian pirstaleiseksi.

Käsityön opetuksen tavoite on, että oppilas oppisi kokonaisen käsityöprosessin hallintaa, eli suorittamaan tuotteen valmistuksen suunnittelusta arviointiin saakka itse (Kovanen & Valkonen 2012, 11; Huovila ym. 2010, 9; OPS 2014). Valitsimme kuitenkin jaksosuunnitelman aiheiksi opettajan valmiiksi valitsemat työt, koska ajattemme, että oppilaiden on hyvä harjoitella perustaitoja ensin yhteisesti opettajan johdolla. 2. luokan juuri aloittaneilla oppilailla ei ole vielä paljoa kokemusta käsitöistä. Näissä töissä oppilaat

pääsevät harjoittelemaan kovien materiaalien työstämistä, kuten naulaamista, ja pehmeiden materiaalien tekniikoita, esimerkiksi käsin ompelemista. Opetuksen tarkoitus on “vahvistaa edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn” (Ops 2014), johon oppilaalla onkin valmiudet opittuaan ensin tärkeät perustekniikat.

“Puut” on monipuolinen aihe, jonka kautta on helppo havainnollistaa, miten ihminen hyötyy luonnosta, mutta samalla tuoda esille kestävän kehityksen näkökulma. Se on myös integroitavissa eri oppiaineisiin, tässä suunnitelmassa ympäristöoppiin sekä kuvataiteeseen.

TEEMAN ESITTELY (LIITTEET 1 & 2)

Jakson aluksi oppilaat pääsevät kahdelle vierailulle: ensin metsään, seuraavalla viikolla metsäteollisuuteen. Ops (2014) kannustaa käyttämään luokan tekemisen tukena muun muassa luonnon- ja rakennettua ympäristöä.

Metsävierailulla tarkoitus on tutustua toiminnallisesti Suomen yleisimpiin puulajeihin. Tämä vierailu on integroitu ympäristöoppiin. Ops (2014) linjaa, että 1-2. luokkien ympäristöopin tehtävänä on tarkastella oppilaan omaa ympäristöä leikkiin perustuvien tehtävien avulla. Periaatteena on oppia tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan ympäristöä. Tehtävänä voi olla esimerkiksi yhdistää puun nimi ja lehti, leikkiä puuhippaa, puujumppaa tai Kimin koetta eri puiden osilla, ja niin edelleen (Puistokoulu). Vierailun aikana oppilaalle selviää myös, miksi puut ovat elintärkeitä ihmisille (maapallon keuhkot) ja eläimille (asuntoja, ravintoloita, piilopaikkoja), kuinka puut kasvavat ja miten ne ovat sopeutuneet Suomen oloihin.

Seuraavalla viikolla oppilaat vierailevat puuntuotantolaitoksessa, joka voi olla esimerkiksi puutuoteteollisuuden tehdas, massa- ja paperiteollisuuden tehdas tai saha. Oppilas oppii vierailun aikana, mitä kaikkea puusta voidaan valmistaa, ja että puuteollisuus työllistää paljon ihmisiä. Lisäksi oppilas kuulee, miten puu voidaan hyödyntää kokonaan, ja että puu on tärkeä kauppatavara Suomelle.

Viikolla kolme luokka kokoontuu kuvataiteen tilassa. Kuvataiteen tavoitteita ovat muun muassa ilmaisun kehittyminen, kuvien tuottaminen, leikinomainen kokeilu ja taiteidenvälinen toiminta (Ops 2014), joten sekä käsityön että kuvataiteen tavoitteet täyttyvät. Tunnin tarkoituksena on tehdä kaksi suunnitelmaa: yksi teknisen työn tunnilla (pannunalunen) ja yksi tekstiilityön tunnilla (patalappu) toteutettavaksi. Suunnitelmiin mietitään värit ja mitat. Teknisen työn suunnitelmassa opettaja painottaa teknistä suunnittelua, eli sitä, että työn tulee olla ennen kaikkea toimiva. Havaintovälineenä opettajalla on mukana kattila, jonka avulla oppilaat voivat mitata työllensä sopivan koon. Tekstiilityön suunnittelussa oppilas saa lähteä suunnittelussaan esteettisistä lähtökohdista. Suunnittelu on kuitenkin pienempi osa-alue työtä kuin tekniikat, joihin suositellaan (Huovila ym. 2010, 32) käytettäväksi enemmän aikaa, kun valmistusvaiheet ja materiaalit eivät ole vielä tuttuja oppilaalle. Puutyön suunnitelman oppilaat tekevät piirtäen ruutupaperille harjoitellen suorien viivojen piirtämistä. Kangastyön oppilaat suunnittelevat repimällä ja liimaamalla aikakauslehdistä sopivan värisiä paloja ja kirjaimia kuvaamaan työtänsä (Kovanen ym. 2012, 14).

Viikot 4-6 oppilaat valmistavat pannunalusia teknisen työn tiloissa. Seuraavat kolme viikkoa on varattu tekstiilityön tiloissa työskentelylle. Viimeisellä viikolla oppilaat esittelevät omat työtään toisilleen pienissä ryhmissä ja arvioivat omaa työskentelyä sekä jakson aikana tapahtunutta oppimista.

TEKNINEN TYÖ: TAVOITTEET, SISÄLLÖT

Tavoitteena on valmistaa omien suunnitelmien mukainen pannunalunen opettajan rajaamista materiaaleista. Opettaja on kuvataiteen tunnilla ohjeistanut, että jokainen oppilas saa käyttöönsä 4- 12 palaa puuta, joista tulisi muodostaa pannunalunen. Opettaja on näyttänyt esimerkkejä, mutta kertoo, että työssä saa käyttää luovuutta. Materiaaleina oppilaille on puuta, nauvoja, liimaa. Toimivuus on tärkein kriteeri: työn tulee olla tasainen ja suojata pöytäpinta kattilan kuumuudelta. Suunnittelu jaetaan yleensä visuaaliseen ja tekniseen puoleen (Kovanen ym. 2012, 13), joista tässä työssä korostuu tekninen puoli, eli tuotteen valmistus, rakenne ja tekniikat.

Suunnitelmien mukaan lähdetään kokoamaan töitä. Tärkeät tekniikat, jotka oppilaan tulisi tässä työssä oppia, ovat mittaaminen, hiominen, viilaaminen, naulaaminen ja liimaaminen (liima-naula-liitos). Näistä naulaaminen ja vasarointi, liimaaminen ja 3-ulotteinen tuote ovat Huovilan ym. (2010, 30) mukaan sopivia tavoitteita 1-2 luokkalaisille. Me lisäisimme tähän 3.luokalle suositellut liitoksen, mittaamisen ja viilaamisen. Opettaja näyttää työvaihe kerrallaan, miten edetään. Oppilaat tekevät yhden työvaiheen kerrallaan, jonka mukaan työskentely etenee samassa tahdissa. Ensimmäisellä tunnilla valitaan omaan työhön sopivat palikat sekä hiotaan ja viilataan niitä tasaisiksi. Toisella viikolla harjoitellaan naulaamista, jonka jälkeen tehdään liimanaula-liitos omaan työhön. Viimeisellä viikolla oma työ maalataan ja koristellaan.

Mikäli osalla oppilaista jää aikaa yli, he voivat auttaa toisia oppilaita tai vaihtoehtoisesti harjoitella naulaamista, viilaamista tai hiomista harjoituspalikoilla. Eriyttämisen tullessa tarpeeseen opettajalla on valmiiksi tehtyjä helpotettuja palikoita, joita voi tarvittaessa käyttää eriyttämisen tarpeeseen.

TEKSTIILITYÖ: TAVOITTEET, SISÄLLÖT

Pehmeiden materiaalien vuorolla tavoitteena on valmistaa yksinkertainen patalappu. 1-2 luokilla ompelu- ja lankatöiden sisällöiksi mainitaan käsin ompelu, kaavan käyttö, ryijynukka, pujottelu, ketjusilmukat ja nyörien valmistus (Huovila ym. 2010, 30). Näistä patalapputyössä opeteltavaksi tulisivat pujottelu, käsin ompelu ja kaavan käyttö. Nopeammat voivat myös valmistaa nyörin työhön.

Kuvataiteen tunnilla opettaja on ohjannut oppilaat suunnittelemaan patalapun, joka koostuu kahdesta vohvelikankaasta ja niiden väliin tulevasta vanukerroksesta. Oppilaat saavat metsävierailun innoittamana suunnitella työn koon, muodon ja muut tärkeät seikat. Ainut rajoitus on, että työn tulee olla puuaiheinen. Työ voi olla vaikka neliö, jossa on pujottelutekniikalla tehty puu ja teksti "kuusi". Tai lehdenmallinen, johon lehtisuonet on pujoteltu langalla. Kyseessä voi olla mielikuvituspuu tai linnun pesäpuu. Puita voi olla

kuvattuna yksi tai monta, kesällä tai talvella. Kuvataiteen tunnilla tehdyn piirrostyön avulla piirretään nyt kaava, jota käytetään osien leikkaamisessa avuksi. Pällimmäinen vohvelikangas kuvioidaan pujottelutekniikalla. Lopuksi osat ommellaan käsin yhteen etupistoilla.

Eriyttämistä varten on tehty valmiita patalapun osia, joihin on merkitty neulan paikat helpottamaan pujottelutyöskentelyä. Muuten eriyttämisen tarpeisiin vastataan yksilöllisesti oppilaan tarpeen mukaan. Nopeat oppilaat saavat lisätehtävänä punoa nyörit pannualusiinsa.

ARVIOINTI

Arvioinnin tulisi olla myönteistä ja kannustavaa, sillä käsityön tarkoitus on olla oppiaineena itsetuntoa vahvistava ja mielihyvää tuottava. Opettaja antaa palautetta koko käsityöprosessin ajan. (Ops 2014.) Arvioinnissa opettaja kiinnittää huomion käsityöprosessin kulkuun ja perustaitojen oppimiseen. On reilua, että opettaja kertoo ennen työhön ryhtymistä, mitkä ovat arvioinnin kohteet tällä jaksolla (Huovila ym. 2010, 60). Opsin (2014) mukaan oppilaille tulisi antaa monenlaisia keinoja osoittaa edistymistensä. Jaksomme aikana opettaja käy läpi ennen jokaista tuntia, tunnin aiheen kannalta olennaisen arvioinnin osa-alueen. Osa-alueet ovat pieniä ja yksinkertaisia, jotta arviointia olisi helppo harjoitella. (LIITE 1)

Kovanen ym. (2012, 16) ovat sitä mieltä, että työskentelyprosessin arviointi on yhtä tärkeää kuin valmiin tuotoksen arvioiminen. Samaa painottavat Huovila ja kumppanit (2010, 60). Tällä tavalla pitkin prosessia kannustaessa ja palautetta antaessa toteutuvatkin parhaiten käsityön kasvatukselliset tavoitteet: muun muassa pitkäjänteisyyden kehittyminen, keskittymiskyvyn kasvaminen ja aloitteellisuus (Ops 2014).

Tällä jaksolla oppilaat saavat itse arvioida omaa osaamistaan, jakson mielekkyyttä ja uuden oppimista (LIITE 2). Lisäksi opettaja arvioi samoja asioita sanallisesti koko kurssin ajan ja

antaa esimerkkiä positiivisesta ja kannustavasta palautteesta. Arvioinnin tarkoituksena on harjoittaa oppilaita arvioinnin pariin mahdollisimman yksinkertaisesti. Pääpaino arvioinnissa on siinä, että oppilaat ymmärtäisivät mitä he arvioivat.

Myös vertaisarviointia harjoitellaan. Oppilas arvioi parinsa työskentelystä ja työstä kolme positiivista asiaa, jotka kirjoittaa parinsa arviointilappuun. Näitä asioita voivat olla esimerkiksi työvaiheet, töiden ulkonäkö ja ryhmän jäsenenä toimiminen. Vertaisarvioinnin tarkoitus on opetella antamaan kaverille kannustavaa palautetta. Arvioinnin lisäksi jaksomme sisältää lähes jokaisen laaja-alaisen osaamisen osa-alueen (Liite 1), mikä on tärkeää perusopetuksen ensimmäisien vuosien aikana (Ops 2014). Laaja-alainen osaaminen on tarkoitus sisällyttää opetukseen jatkuvasti. Opettajan tehtävä on olla tietoinen laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueista ja sisällyttää ne opetukseen.

LIITE 1

Viikko	Työtapa	Tavoitteet, laaja-alaiset	Välineet	Arviointi	Integrointi
1	Metsään tutustuminen ja metsäleikit	T1, T5, L7	Kamera	Itsearvio siitä, oliko metsässä mukavaa	Ympäristö- ja luonnontieto
2	Vierailu metsäteollisuudessa	T2, T4, L6	Paperi ja kynä	Arvioi ymmärtääkö metsän ja	Ympäristö- ja luonnontieto

				teollisuuden yhteyden	
3	Puu- ja tekstiilityön suunnittelu	T1, T2, L1, L2, L4	Paperi, kynä, valmiit puupalikat, sakset, aikakausilehtiä	Suunnittelun tärkeyden ymmärtäminen ja sen arviointi.	Kuvataide
4-6	Puutyön toteuttaminen. Pannunalusen valmistaminen oman suunnitelman mukaisesti.	T1, T3, T4, T5, L3, L2	Vasara, naula, liima, hiomapaperi, viila, maali, pensseli, valmiit puuosat	Oppilaiden itsearvio eri työvaiheiden sujumisesta ja työn lopputuloksesta.	Kuvataide
7-9	Tekstiilityön toteuttaminen. Patalapun valmistaminen oman suunnitelman mukaisesti.	T1, T3, T4, T5, L3, L2	Neula, lanka, sakset, pumpuli, vohvelikangas	Oppilaiden itsearvio eri työvaiheiden sujumisesta ja työn lopputuloksesta.	Kuvataide
10	Töiden esittely, pariarviointi ja jaksoarviointi.	T2, T3, T5, L1, L2, L4	Arviointilomake	Arvioinnin opetteleminen ja jakson arviointi kysymysten avulla.	

LIITE 3

Arviontilomake

Viimeisen kymmenen viikon jakson aikana olemme tutustuneet metsään, käyneet vierailmassa puuteollisuudessa, suunnitelleet pannunalusen ja patalapun sekä tehneet molemmat työt valmiiksi. Olemme työskennelleet puu- ja tekstiilitöiden parissa. Nyt on edessä menneen jakson arviointi. Vastaa alla oleviin kysymyksiin.

1. Mikä oli mukavaa jakson aikana? Miksi?
2. Mikä ei ollut mukavaa jakson aikana? Miksi?
3. Oliko pannunalusen tekeminen vaikeaa? Jos oli, miksi?
4. Oliko patalapun tekeminen vaikeaa? Jos oli, miksi?
5. Kerro suunnitelmastasi: noudatitko sitä ja toimiko se?
6. Osaanko omasta mielestäni käsitöitä?
7. Mitä uutta opin jakson aikana?
8. Piirrä alla olevalle viivalle rasti siihen kohtaa, joka vastaa mielipidettäsi koko jaksosta?

Tykkäsin-----En tykännyt

LÄHTEET

Ops. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. Saatavana: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/sisallot/428820> Viitattu: 15.2.2016

Puistokoulu. Helsingin kaupunki. Verkkomateriaali.

Saatavana: http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/puistokoulu_2.pdf Viitattu: 15.2.2016

Huovila, R., Hintsa, T. & Säilä, J. 2010. Kirja käsityöstä. Luokkien 3-6 käsityönopetus. WSOYpro Oy.

Kovanen, M. & Valkonen, P. 2012. Käsityön taito. Ideoita tekstiilityön, teknisen työn ja askartelun tekniikoin. PS- kustannus.